

צבי נרי

סינופסיס

אמריקה יקרה, מיכתבים הביתה

בימאי: ביל קוטוריה

ס ירטו של ביל קוטוריה הוא הערות ראשונה המלאה להתפייסותה של הארץ מה האמריקאית עם בניה, שיצאו להילחם בוויאטנאם. הבקע העמוק, שחצה את העם האמריקאי במהלך מלחמת ויאטנאם ולי אחריה, מצוי, סוף־סוף, בשלבי איחוי האחי רונים. כתום שורה ארוכה של סרטים שעסקו במראותיה של אותה מלחמה ארוורה — מי בנטורלים בוטה (פלאטון, צייד הצבאים, אפוד המחכת, ועוד) ומי כשפה מטאפורית עוממה (אפוקליפסה עכשווית) — מציגים המיכתבים הפשוטים והאותנטיים של אמריקה יקרה את הלוחמים בחזית בצעירים רגילים, הקרוצים מאותו החומר עצמו של בני גילם בעורף, שהפנינו בלהט את תיעובם העמוק מהמלחמה בוויאטנאם.

המיכתבים והציולומים, שקוטוריה נחר בהם לסירטו, מעידים על בעליהם, שהם אינם שונים מהוריהם, שיצאו 25 שנה קודם להם, להילחם בשדות־הקרב העקובים מדם של אירופה: מיקצתם תמימים, מיקצתם אידיאליסטים, מיקצתם הרפתקנים ורובם שבויים במיתוס הגבורה והתהילה, שנוצר באולפני ההסרטה של הוליווד. הרגל הוא אותו הרגל: אמריקה יקרה, חרות ודמוקרטיה. רק האויב אחר. אני מעדיף להגן על המולדת מפני הקומוניזם בשדות־האורז של ויאטנאם מאשר שר בצפון־קרוליינה, כתוב אחר החיילים לי הוריו.

האומה האמריקאית אספת חזרה לחיקה את בניה האוכבים. אבל אמריקה לא ביררה לעצמה עדיין את הסיבה, מדוע התייחסה אליהם במשך שנים כה רבות כאל בנים אויב רים, ולכן הסרט הזה איננו מבשר את כשורת הקתארוזים, אלא את עידן הפיוס בלבד. רבים מאיתנו, החיים בתקופת הפרסט' רויקה והגלאטנסוט' של גורבצ'וב, והצופים בגילויי הדמוקרטיה בארצות הגוש הקומוניסטי ומעל לכל בתמונות המדהימות של מחאות הסטודנטים הסינים, מתקשים להעיץ ריך את תחושת החרדה והמצור שארצות־הברית תאוצות מערב אחרות היו נתונות בה בשנות ה־50 וה־60. הקומוניזם הבינלאומי היה אז בשיא

„מישכט גיבעתי הוא דוגמה מאלפת: התעללות סאדיסטית לא גרמה להם אפילו להשפיל עיניהם בבושה!“

נאשמי גיבעתי: רון בקהל, אריה לוצאטו, יצחק קיבושי, יצחק ארל הסרט על האינתיפאדה עוד יצולם

תנופתו: כיבוש צפון־קוריאה בידי הרוסים ב־1945; נפילת סין לידי מאו טסה טונג ב־1949; פלישת צפון־קוריאה לדרום ב־1950; נפילת צפון־בירמה בידי הו צ'י מין ב־1953. רבים חשו שהקומוניזם פתח כמסע־השתל־טות על גוש מדינות העולם השלישי במאמץ

מתואם פנימי וחיצוני, ואיש לא ידע לנבא היכן ייעצר השיטפון. בין שתחושה זו היתה מדומה ופרנואידיה בעיקרה, ובין שהיה לה בסיס אמיתי, החרדה היתה אמיתית, והיא החריפה ככל שהמערב נוכח כאוולת־יורה של הדמוקרטיה להילחם ברודנות אידיאלוגית, שאינה יודעת מעצור רים ואינה בוחלת באמצעים כדי לתפוס את השילטון.

לא מאו טסה טונג ולא הו צ'י מין טרחו לקיים מיסאליעם לפני שגזרו על עמיהם את הקולקטיביזציה בחקלאות, שתבעה מחיר של מיליוני קורבנות חפים מפשע. שהרי זהו טיב עם של מיסטרס רודנינגס, מהימין ומהשמאל כאחד, לעולם הם מיטיבים לדעת מה טוב לעמיהם מאשר בני עמם.

לעזור רק לאירופאים?

אם בן, כאשר סירבה ארצות־הברית לקיים את מיסאליעם על איחוד שני חלקי ויאטנאם לא עמדה לפניו שאלה של התמודדות חופשית בין מיסטרס צפוני נאור לבין שילטון רודני מושחת. היא ראתה בכך,

דמם של בני אירופה סמך יותר מדמם של בני אסיה?

לא מבינים מילחמה

כ בכל מלחמה גם בוויאטנאם לא כל החיילים היו עשויים מיקשה אחת. לא כולם באו אליה מתוך מניעים אידיאלוגיים טהורים, כשם שלא כל חיילי צה"ל, המשרי תים בשיטחי עזה, יהודה ושומרון, יצאו מתוך דפי שיח לוחמים או נשויי אש. ובכל זאת כולם היו, במידה זאת או אחרת, קורבנות של אשליה והטעיה. אנחנו רואים בסרט את גנרל וסטמורלנד פוגש מיסלוח חרש של חיילים, או משוחח עם יחידות שסבלו אנידות קשות, בחיתוך ריבור מאצ'ואיסטי, שכמו הועתק מפינים של שחקנים הוליוודיים בסירטי התהילה והגבורה של מלחמת־העולם השנייה. אנחנו שומעים גם קצינים המבקשים שלא יקלקלו להם את המלחמה, כי זוהי המלחמה היחידה שיש להם. אבל בעוד המנהיגים בעורף והמפקדים

איצלו הקרע רק מתחיל

הבכירים בשטח פוסקים בביתחון נחרץ, שאמד ריקה תנצה את המלחמה הזאת, החיילים חשים שהם לא עומדים לנצח בה. „זה לא זה שאני לא מבין את המלחמה הזאת“, כותב אחר החיילים הביתה, „אני לא מבין מלחמה. נקודה.“

דרך צרור־מיכתבים, שאף אחד מהם לא נכתב למען ההיסטוריה וסיפרי הנצחה, מגוי לל ביל קוטוריה את גילגוליה השונים של המלחמה, משדות־האורז הקסומים בראשית המלחמה עד לגוויות הנפוחות הצפות בי תעלות־המים; מערות־הגשם המוריקים ועד לסכך העלים החותכים בנשרם של הנחתים; ממישורים שלווים לשבילים צרים הממולד כדים ברימונים ובמיטעני־נפץ; מארמה כבושה מאירת־פנים לבוך טובעני המשחרר מתוכו שרצים ונחילי־יתושים טורדניים. הכפריים החייכנים והאדיבים של ימי ויאטנאם הראשונים הופכים במרוצת הזמן עוינים ומנוכרים. ההבדל בין אויב לאוהד מיטשטש עד ללא היכר.

ואולי במידה לא מעטה של צדק, ניסיון נוסף מצד הקומוניזם להשתלט בדרכ־יעורמה על דרום־ויאטנאם, בניגוד מפורש לרצונו של העם הדרום־ויאטנאמי. עדויות לכך נמצאו לה בהמשך למכביר. הוויאט־קונג לא הרחיב את השפעתו בקרב תושבי דרום־ויאטנאם אך ורק ככוח האידיאלוגיה שלו והבטחותיו לפרורמות חקלאיות. הוצאות־להרוג של מתנגדים ופעולות־יעושי אכזריות שעשה בכפרים, פעולות שהגיעו לשיאן בטבח הנורא בחואה, היו מעשים שכיהים.

אני מרחיב בתיאור הרקע, כיוון שרקע זה — או נכון יותר לומר, הפשר שנתנו האמריקאים לרקע זה — היה אחד הנידבכים המרכזיים של מה שהתפתח אחר כך לטראוי מה הוויאטנאמית ולקרקע שנוצר בתוך הארץ מה האמריקאית. הפשר הזה הציג שאלה קצרה וחדה לפני מי שראו עצמם כמגיני העולם החופשי: **האם מחויבותה של אמריקה לשלומה ולחרותה של העולם החופשי הסתיימה במלחמת־העורף** לם השנוייה?

הלוחמים הצעירים שיצאו לוויאטנאם יכ לו בצדק לשאול את עצמם, במה שונה התי גייסותם מהיענותם של הוריהוריהם לקריי אתו של הנשיא וילסון להגן על חרותה של מדינות אירופה במלחמת־העולם הראשונה? הם גם יכלו בנקל לשאול את עצמם במה קריאתו של רווולט להוריהם, למגר את העריצות היפאנטי־גרמנית, שונה מקריאתם של ג'ון קנדי ולינרון ג'ונסון להגן על חרותו ועצמאותו של העם הדרום ויאטנאמי. האם